

ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

The Management Results of Community Learning Centers in the Lower Northern Provinces

วัฒนา สุราษฎร์รัมย์*
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง**
อ.ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) นำเสนอผลการศึกษาการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 3) แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง บทความนี้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 366 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนค่าสถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ที่เลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีอุปมาวิเคราะห์ และการตีความ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x} = 3.62$) รองลงมาคือ ด้านการใช้ทรัพยากรการบริหาร ($\bar{x} = 3.52$) ด้านการจัดกิจกรรมต่างๆ ($\bar{x} = 3.51$) ด้านการใช้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 3.49$) และด้านการจัดการศึกษา ($\bar{x} = 3.48$) ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ การประสานงาน การประเมินผลนโยบาย การมีส่วนร่วมกับศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน ทรัพยากรทางการบริหาร และการนำนโยบายไปปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

*นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

**อาจารย์ที่ปรึกษา

***อาจารย์ที่ปรึกษา

ที่ระดับ .05 ซึ่งปัจจัยดังกล่าวสามารถทำนายผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้ ร้อยละ 84.80 (Adjusted $R^2 = 0.848$) 3) แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่างที่เสนอแนะ ประกอบด้วย การดำเนินการที่สำคัญ 8 ประการคือ คือ (1) มีนโยบายที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของประชาชนในชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และสามารถปฏิบัติได้จริง (2) มีการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติในแต่ละโครงการแล้ว เพื่อให้ทราบการบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (3) มีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี (4) มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และมีการประสานงานทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่ายองค์กร (5) มีการพัฒนาปรับปรุงผลงานของศูนย์ให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชนอย่างสม่ำเสมอ (6) มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ (7) มีการร่วมมือกันในทุกภาคส่วน ทั้งราชการส่วนท้องถิ่น และราชการส่วนภูมิภาคทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (8) มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบและให้ชุมชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง และควรมีหลักสูตรที่หลากหลาย ยืดหยุ่น ให้อิสระแก่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนได้

คำสำคัญ : ผลการบริหารจัดการ/ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

Abstract

The purpose of this article were 1) to study the Management Results of Community Learning Centers in the lower Northern provinces, 2) to study the factors affecting the management result of the Community Learning Center in the upper Northern provinces and 3) to propose the appropriate guidelines for managing the Community Learning Center in the upper Northern provinces. This study was a mixed methods research which combined both of quantitative and qualitative approaches. The quantitative research was conducted by studying the sample of 366 respondents. The sample were selected by simple random technique. The statistics used for data analysis composed of frequency, percentage, mean, standard deviation and the hypothesis were tested by Stepwise Regression Analysis. The qualitative research was conducted by in-depth interviewing 20 key informants. The data were analyzed by analytic induction and interpretation. The finding results revealed that: 1) The management results of the Community Learning Center in overall asat the high level ($\bar{x} = 3.51$), while considered in each aspect found that the aspect of other organizations networking was at the highest level ($\bar{x} = 3.62$) followed by the aspect of managerial resource utilizing ($\bar{x} = 3.52$), the aspect of various activities organizing

($\bar{x} = 3.51$), the aspect of information utilizing ($\bar{x} = 3.48$), respectively. 2) The factors affecting the Management of the Community Learning Center in the lower Northern provinces composed of 6 variables as the coordination, the policy evaluation, the participation with other Community Learning Center, the managerial resources, the policy implementation at the statistical significant level of confidence .05. These variables could explain the variation of the performance of Community Learning Center in the lower Northern provinces at 84.80 percent (Adjusted $R^2=0.848$). 3) The proposed appropriate guidelines for managing the Community Learning Center consisted of 8 measures as (1) The policy should be formulated appropriately and to cope with the needs of people living in the community, (2) The evaluation should be conducted at the end of each action to know the levels of the objective attainment, (3) The personnel should be carefully recruited to get the qualified person who can be able to communicate efficiently with the people, (4) Should be more connection with other organizations of the people, public sector and private sectors as well as other networks within and external organization, (5) The management results of Community Learning Center should be developed to publicize regularly, (6) The public hearing should be organized by people's using oriented center in planning and acting, (7) There should

be more cooperation between the governmental organization in local and provincial sectors to get more efficiency and more effectiveness and (8) The education system should be organized more systematically, that the people could be able to utilize such Knowledge they got and there should be more varieties, flexibilities. These training courses should provide more opportunities to the learners to choose each course in comply with their own life-styles.

Keywords: Management Result/Community Learning Centers/Lower Northern Provinces

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งกรมการพัฒนาชุมชนเสนอให้กับชุมชน เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนที่สมดุลทั้ง 4 ด้าน ซึ่งได้แก่ เรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ เรียนรู้เพื่อให้เอาไปทำเป็น เรียนรู้เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่น และเรียนรู้เพื่อให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบันก่อให้เกิดภาวะวิกฤติแก่สังคมไทยเป็นอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อคนไทยและประเทศชาติโดยรวม ดังนั้นคนในสังคมซึ่งเป็นที่จับที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศจะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพไปในทิศทางที่เหมาะสม การเรียนรู้นับเป็นกระบวนการสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากสภาพการณ์จริงและจากเงื่อนไขรอบๆ ตัวตลอดจนการแสวงหาทางออกของปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ทั้งในการทำงานและการดำรงชีวิตที่มีการเรียนรู้ไปแก้ปัญหาไป และสามารถเรียนรู้ได้ตาม

ความต้องการ ตามความสนใจจากองค์ความรู้ภายในชุมชนที่มีอยู่ และองค์ความรู้ภายนอกชุมชน เป็นนิตยสารการสมัยใหม่ รวมทั้งองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการจะช่วยให้คนในชุมชนสามารถจัดการวิถีชีวิตของตนและชุมชนให้สมดุลเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ กลไกสำคัญที่จะเชื่อมโยงองค์ความรู้ภายในองค์การและองค์ความรู้ภายนอกได้เป็นอย่างดี คือ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน” ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของทุกคนในชุมชนและเป็นหน่วยบริการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนที่รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547:1-2) การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมาเพื่อเป็น คณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ มีการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ วางแผนปฏิบัติงาน และประเมินผลการดำเนินงานหรือในบางศูนย์ที่ตั้งในสถานที่ราชการ เช่น เทศบาล อบต. อาจบริหารโดยส่วนราชการเจ้าของพื้นที่ โดยให้ชุมชนและเด็กเข้ามามีส่วนร่วม บางศูนย์ที่ตั้งในชุมชนก็อาจบริหารจัดการโดยผู้นำชุมชนโดยในแต่ละรูปแบบจะเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

(กระทรวงมหาดไทย, 2550: 37) การเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามรูปแบบที่ต้องการ มีความยืดหยุ่นหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดได้อย่างหลากหลายโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะมีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของคนไทยอย่างเป็นระบบ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และเติมเต็มให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ เช่น จากวิทยากร จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศนคอมพิวเตอร์ แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม หรือการอบรม เป็นต้น ทั้งนี้การจัดศูนย์การเรียนรู้ที่ดี ควรจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเป็นสำคัญ (ปราโมทย์ น้อยวัน, 2555:3)

ปัญหาของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน คือ (1) การไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (2) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนซึ่งจะมีผลอย่างมากต่อการสร้างและการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน (3) ปัญหาการสื่อสารซึ่งเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งสำหรับการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้ในชุมชน (4) ปัญหาของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันคือควรเน้นให้มีการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย (5) การปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) จุดแข็งที่สำคัญคือ มีกลุ่มองค์กร สถาบันเกษตรกร และบุคลากรที่มีองค์ความรู้และมีความเข้มแข็งในการเพิ่มประสิทธิภาพมีสถาบันการศึกษาที่สามารถ

ผลิตแรงงานกึ่งฝีมือในภาคอุตสาหกรรมและการบริการมีสถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณภาพหลายแห่งที่เป็นที่ยอมรับของประชาชน มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถานและศิลปกรรมรวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีที่มีชื่อเสียง เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติและโบราณสถานมีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายสามารถพัฒนาต่อยอดให้เป็นที่ยอมรับได้ ประชาชนให้ความสนใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม มีหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการ

2) จุดอ่อนการพัฒนาาระบบข้อมูลข่าวสารสนเทศที่บูรณาการร่วมกันระหว่างบุคคล และหน่วยงานภายในจังหวัด/กลุ่มจังหวัดยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการในจังหวัดและกลุ่มจังหวัดมีน้อย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ภาษาต่างประเทศและวิทยาการจัดการสมัยใหม่ ประชากรบางส่วนยังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีและยังมีปัญหาภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือ และแรงงานฝีมือเฉพาะด้านเยาวชนมีค่านิยมทำงานภาคการเกษตรลดลงขาดการเตรียมความพร้อมของบุคลากรเพื่อรองรับการเข้าสู่อาเซียน 3) โอกาส กลุ่มภาคเหนือตอนล่างมีระบบเทคโนโลยีการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้าไปถึงระดับชุมชนและครอบครัว ทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคมและชุมชนที่เข้มแข็งตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระแสความต้องการในการอุปโภคบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย กระแสค่านิยมของภาคประชาสังคมที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาครัฐ 4) อุปสรรค กระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรุนแรง รวดเร็ว นโยบายด้านการบริหารงานบุคคลและงบประมาณของรัฐบาลยังไม่เอื้ออำนวยต่อการ

ปฏิบัติงานของหน่วยงานในสวนภูมิภาคการจัดสรรงบประมาณของรัฐสู่ระดับปฏิบัติในบางโครงการยังขาดความต่อเนื่อง (กระทรวงมหาดไทย, 2555) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้อย่างมีคุณค่านำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมการบริหารจัดการความรู้ ขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการองค์ความรู้ในชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบ สามารถเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาในชุมชนเป็นแหล่งพัฒนาองค์ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในครอบครัว ชุมชน และการประกอบอาชีพของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่างให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่าจะงานวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านวิชาการอย่างน้อยใน 5 ประการดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบถึงผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

2. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
3. ทำให้ได้ทราบถึงความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
4. ทำให้ทราบถึงการเตรียมความพร้อมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
5. นำผลการวิจัยที่ได้ไปประกอบการพิจารณาในการพัฒนาจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 366 คน เป็นประชาชนที่มาใช้บริการที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด พะเยา อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) และกลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยมีโครงสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือวิจัย แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

- (1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (2) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจแก้ไขสำนวนภาษา และความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงให้ถูกต้อง
- (3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว หาคความตรงด้านเนื้อหา(Content validity) เพื่อหาคความสอดคล้อง (Item – Objective – Congruence : IOC) ของเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.5 ขึ้นไป พบว่า ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0
- (4) นำแบบสอบถามวิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้านและทั้งฉบับจากนั้นนำผลการทดลองมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยรวมและรายด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .97

(5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. นำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม ที่เก็บรวบรวมมาจำนวน 366 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอย แบบขั้นต้น

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 คน ประกอบด้วย กลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 10 คน และประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่างจำนวน 10 คน ซึ่งเลือกมาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการบันทึก การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Non-Official) ผ่านแบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยการส่งไปรษณีย์และส่งด้วยตนเอง พร้อมประสานเรื่องวันเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์คืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบ

และตรวจแบบสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล **การวิเคราะห์ข้อมูล** โดยใช้วิธีอุปมาน วิเคราะห์ และการตีความ

ผลการวิจัย

ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์

การวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า

1. กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.66 มีอายุระหว่าง 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.26 การศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 32.24 มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 39.34

2. ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) การสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประเมินผลได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 2) การใช้ทรัพยากรการบริหาร ประเมินผลได้คะแนนเฉลี่ย 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 3) การจัดกิจกรรมต่างๆ ประเมินผลได้คะแนนเฉลี่ย 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70 4) การใช้ข้อมูลข่าวสาร ประเมินผลได้คะแนนเฉลี่ย 3.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.72 และ 5) การจัดการศึกษา มีคะแนนโดยเฉลี่ยต่ำสุด 3.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.73 ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ ตัวแปรการประสานงาน การประเมินผล นโยบาย การมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน

ทรัพยากรทางการบริหาร และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่งผลโดยตรงต่อผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเหมาะสมของนโยบาย และภาวะผู้นำที่เหมาะสมไม่ส่งผลต่อผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ผลความเชื่อถือได้ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง (R^2 Square) เท่ากับ 0.851 และมีค่าสัมประสิทธิ์ผลความเชื่อถือได้ที่ปรับแล้วของตัวแปรชี้วัดปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง (R^2 Adjusted) เท่ากับ 0.848 แสดงว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย ทรัพยากรทางการบริหาร การประสานงาน การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน และการมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน ทั้ง 6 ตัวแปรสามารถทำนายผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้ ร้อยละ 84.80

1. แนวทางในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พบว่า 1) ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายที่เกี่ยวกับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเป็นนโยบายที่เหมาะสมกับคนในชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้และสามารถทำได้จริง 2) ด้านการประเมินผลนโยบาย ควรมีการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นในแต่ละโครงการแล้วว่าบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ค่า ค่า ประหยัด และมีประสิทธิภาพ 3) ด้านทรัพยากรทางการบริหารจัดการ ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี

มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานที่มอบหมายให้ได้ ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และมีการบริหารจัดการทรัพยากรการบริหารให้เป็นระบบ 4) ด้านการประสานงาน ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน มีการใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารและมีการประสานงานทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่ายองค์กร ทั้งในระดับนโยบายระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ มีการประสานงาน และการประสานงานก็ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ 5) ด้านการยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน ควรมีการพัฒนาปรับปรุง เพิ่มศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งของประชาชนในพื้นที่และผู้มาใช้บริการต่างพื้นที่ ผลงานของศูนย์ควรเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชน 6) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการ ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ

การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า

1. ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า 1) วัตถุประสงค์ของนโยบาย คำนึงถึงความต้องการของประชาชนเป็นส่วนมาก เป็นช่องทางหนึ่งที่ประชาชนได้เข้ารับการเรียนรู้ที่ใกล้ตัวเพื่อนำไปพัฒนาในการประกอบอาชีพ เป็นไปตามความต้องการของประชาชนสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้และคำนึงถึงประชาชนจำนวนมาก และยังกำหนดเป็นนโยบายร่วมกันของชุมชนได้ดีอีกด้วย ควรยึดประชาชนเป็นหลัก นโยบายที่ดีควรมีวัตถุประสงค์ที่รัดกุมชัดเจนกำหนดเป็นนโยบายร่วมกันของศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนได้ดี เป็นสิ่งมุ่งหวังให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น เพื่อประโยชน์แก่บุคคลส่วนใหญ่โดยรวม เพื่อให้

ประชาชนผู้ด้อยโอกาสและคนในชุมชนได้รับประโยชน์และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคโนโลยีซึ่งกันและกัน เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ วัตถุประสงค์เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ และสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้และยังคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก

2) ความเหมาะสมของนโยบาย เพื่อต้องการตอบสนองความต้องการของชุมชนให้ดีขึ้น เป็นการให้ชุมชนมีส่วนร่วมกันเข้าถึงปัญหาเพื่อนำมาแก้ไขหรือนำแผนงานหน่วยงานของรัฐทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นและสามารถได้ในผลประโยชน์จากโครงการและนโยบายได้มาก ควรเป็นนโยบายที่ทำให้ประชาชนโดยรวมได้รับผลประโยชน์นโยบายที่เหมาะสมคือ นโยบายที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์แก่ประชาชน ไม่ทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชนประชาชนมีความพึงพอใจต่อศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนและประชาชนโดยรวมได้รับผลประโยชน์และตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและชุมชน มีความเหมาะสมกับคน เงิน เวลา และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมมีความยืดหยุ่น เข้าได้หรือเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ไม่กีดกันไม่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม นโยบายที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์แก่ประชาชน ประชาชนส่วนมากให้การยอมรับประชาชนโดยรวมได้รับผลประโยชน์

3) การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่ประชาชนสามารถทำได้ และพอใจมากการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีการประชุมวางแผนงานเพื่อดูปัญหาของชุมชนและศึกษาแนวทางต่างๆ เพื่อดูแนวทางให้ชัดเจน เมื่อรู้ปัญหาแล้วเราสามารถช่วยเหลือชุมชนได้อย่างยั่งยืน มีการติดต่อสื่อสารกันหลายช่องทางและมีงบประมาณเพียงพอต่อการ

ปฏิบัติงานและมีแผนงานโครงการกิจกรรมที่สามารถทำได้ในชุมชนและปฏิบัติได้จริง ควรจะมีแผนงานที่เป็นรูปแบบชัดเจนว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร เพื่อเป็นแบบแผน นโยบายที่นำมาปฏิบัติ การปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน มีแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่สามารถทำได้และยังมีงบประมาณเพียงพอและมีเจ้าหน้าที่จำนวนที่เหมาะสม และยังสามารถติดต่อสื่อสารกันได้หลายช่องทางอีกด้วย สามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับทุกพื้นที่เป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถปฏิบัติได้ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ที่สุด สามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4) การประเมินนโยบาย ประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถทำได้ ดูการไปลงพื้นที่ต่างๆ ในชุมชนเพื่อเปรียบเทียบก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการนั้น มีความแตกต่างกันมากน้อยขนาดไหน เราสามารถวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลนโยบายและมีการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่าและสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและเสนอรายงานผลการประเมินได้อีกด้วยควรมีการประเมินผลหลังเสร็จสิ้นในแต่ละโครงการแล้ว ควรมีการติดตามประเมินผลนโยบายหลังจากที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าได้ผลสัมฤทธิ์เพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด คุ่มค่าประหยัดความมีประสิทธิภาพ ใช้วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ดูผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า 1) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม ต้องรู้ว่าประชาชนต้องการจะทำอะไร และการทำกิจกรรมทุกอย่างประชาชนทำได้หรือไม่ สามารถประสานกับหน่วยงานต่างๆ ได้มีความพร้อมด้านจิตใจ ความเป็นอยู่ ย่อมเสียสละเวลา ผู้บริหารสามารถ

เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในศูนย์ชุมชน เรียนรู้และยังสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีและยังตั้งใจให้ผู้อื่นกระทำตามได้ดีอีกด้วยและผู้บริหารสามารถมีวิสัยทัศน์ในการมองเห็นการณ์ไกลของศูนย์ชุมชนได้อีกด้วย ผู้นำที่ดีควรเป็นแบบอย่างและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้นำที่เหมาะสมควรบริหาร คน เงิน เวลา ให้เหมาะสม ทำหน้าที่ได้ดีและยังมีวิสัยทัศน์ที่มองการณ์ไกลและที่สำคัญสามารถตั้งใจให้ผู้อื่นกระทำตามได้ดีอีกด้วย ผู้นำมีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้ผู้นำมีความประพฤติที่เหมาะสมเป็นศูนย์รวมการสร้างศรัทธา มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความยุติธรรมมองเห็นการณ์ไกล ผู้นำที่เหมาะสมควรเป็นผู้นำที่เป็นแบบอย่าง ผู้นำมีบุคลิกภาพที่ดี มีความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสามารถเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม 2) ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ สรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี ความรู้ความสามารถที่งานและองค์ประกอบต่างๆ เช่น ตัวแทนชุมชน ผู้นำในชุมชน ตัวแทนหน่วยงานต่างๆ มีการมอบหมายงานได้ตรงกันกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ และสามารถสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ศูนย์ชุมชนได้ดี ควรมีการบริหารจัดการในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรการบริหารให้เป็นระบบ เพราะเมื่อหากเกิดปัญหาในจุดใดจะได้แก้ไขได้อย่างมีหารและประสิทธิภาพ มีการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและสามารถทำงานที่มอบหมายให้ได้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร และยังมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เพียงพอ และสามารถบริหารจัดการงบประมาณอย่างคุ้มค่า มีบุคลากรเพียงพอ งบประมาณเหมาะสม มีวัสดุ

อุปกรณ์พร้อมเพียง มีการบริหารจัดการที่ดี ใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรการบริหารให้เป็นระบบ 3) การประสานงาน มีการร่วมงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนและมีการถ่ายทอดประสบการณ์และสามารถใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการดำเนินการร่วมกันอย่างมีความสุขต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประสานงานทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน มีการใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารและยังมีการร่วมงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและยังมีการดำเนินการร่วมกันอย่างมีความสุขอีกด้วย มีการประสานงานทั้งในเครือข่ายและนอกเครือข่ายองค์กรทั้งในระดับนโยบายระดับบริหารและระดับปฏิบัติการมีการประสานงานทั้งกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ในรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรมีการติดต่อประสานงานกันอยู่เสมอ มีการร่วมงานระหว่างหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน การประสานงานก็ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ 4) การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน เกิดการยอมรับโดยมีการจัดการโดยชุมชนเอง มีความภูมิใจเกิดจากการรวมตัวของปราชญ์ชาวบ้านสร้างความเชื่อมั่นให้กับศูนย์ การยอมรับดูได้จาก การที่ชุมชนนั้น ปฏิบัติตามที่ได้รับฝึกอบรมและสามารถต่อยอดการเรียนรู้ในชุมชนขยายออกไปในที่ต่างๆ ได้ การยอมรับจากประชาชนสามารถดูได้จากคำถามประชาชนในชุมชนว่ามีความพึงพอใจกับศูนย์การเรียนรู้มากน้อยเพียงใดและนำมาสรุปเป็นรายงาน ควรพัฒนาศูนย์จนประสบความสำเร็จเพื่อให้เกิดการยอมรับของคนในชุมชน ควรมีการพัฒนาศักยภาพของศูนย์อย่างสม่ำเสมอ

เพื่อให้เกิดการยอมรับ ควรเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน ศูนย์ฯ ควรเป็นแบบอย่างเพื่อให้เกิดการยอมรับของประชาชน ศูนย์การเรียนรู้จะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ หากต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นที่ยอมรับต้องแสดงศักยภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนให้ได้ 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ เกิดจากการระดมความคิดเห็นร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ชาวบ้านร่วมวางแผนและงบประมาณ กระทำได้โดยให้ประชาชนในชุมชนนั้นๆ ได้แสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ดำเนินการและมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดูได้จาก การมีส่วนร่วมในการวางแผนเสนอปัญหา เสนอแนวทางแก้ไข โดยการดำเนินงานร่วมกันและสุดท้ายร่วมกัน ประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ทำ ร่วมงานดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติ ในการบริหารจัดการศูนย์ฯ เพื่อประชาชนจะได้มีจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ควรให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามา มีบทบาท มีส่วนร่วมในการคิด ริเริ่มโครงการ รวมทั้งการมีกิจกรรมร่วมในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในกิจการของศูนย์การเรียนรู้ การดึงมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนเกิดความเป็นเจ้าของ

3. ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ พบว่า 1) การใช้ทรัพยากรการบริหารมีคณะกรรมการที่ชัดเจน มีที่ปรึกษากรรมการ ควร มีบทบาทในการกำกับติดตามผล การใช้ทรัพยากรทางการบริหารต้องมีการสรรหาเพื่อให้ได้วัสดุ อุปกรณ์ หรือ บุคคลที่เหมาะสมกับงานเพื่อวางแผน การดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับ

ความสำเร็จ การใช้ทรัพยากรทางการบริหารต้องใช้หลักความคุ้มค่าทั้งงบประมาณและมนุษย์เพราะ หากใช้งบประมาณมากเกินไปกำหนดและมนุษย์ที่ดำเนินงานไม่มีความรู้ความสามารถ การดำเนินงานนั้นก็ถือว่าเป็นการใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างสิ้นเปลืองไม่คุ้มค่า ควรมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า ควรมีการใช้ทรัพยากรการบริหารร่วมกัน ควรมีการระดมทรัพยากรการบริหารมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหาร 2) การจัดการศึกษา ควรมีแผนงานที่ชัดเจนและมีการประเมินผลเป็นระยะ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานและมีการสำรองความต้องการ ต้องมีการสอบถามความต้องการของประชาชนในชุมชนว่า ต้องการความรู้ในเรื่องใด เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินงาน จากนั้นจึงกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติการ โดยการเรียนรู้จากเนื้อหาสาระและเรียนรู้โดยการหาประสบการณ์จริงจากหน่วยเรียนรู้อื่นๆ ต้องมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญ เพื่อฝึกอบรม โดยยึดจากประชาชนที่ต้องการความรู้เรื่องใด เพื่อจะได้จัดเจ้าหน้าที่ในเรื่องนั้นๆ เข้ามาอบรมให้ความรู้และดำเนินการให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติจริง ควรมีกิจกรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ควรมีการจัดการศึกษาแก่ประชาชนให้หลากหลาย เช่น มีการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานอื่น มาให้ความรู้ ควรมีหลักสูตรในการจัดการฝึกอบรม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาใช้บริการ ควรมีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับพื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การบูรณาการทางการศึกษา 3) การใช้ข้อมูลข่าวสาร ควรมีหลากหลายรูปแบบและบูรณาการทุกงาน ไม่แยกย่อย ควรจัดให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การใช้ข้อมูลข่าวสารมีความจำเป็นมากในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนไม่ว่าจะเป็นการ

ติดต่อประสานงาน หรือการดำเนินงาน ต้องมีข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจ ดำเนินงาน และข้อมูลข่าวสารที่มีสามารถอ้างอิงได้ มีความถูกต้อง เป็นธรรมชาติไม่บิดเบือน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต้องมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารและสื่อต่างๆ เพื่อฝึกอบรมและแนะนำกับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ใช้ควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย ควรมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นต้นทางในการให้ข้อมูลข่าวสาร ข่าวสาร ควรเป็นปัจจุบันและมีมาตรฐานเชื่อถือได้ ควรมีแหล่งข้อมูลเพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน มีช่องทางการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน 4) การจัดกิจกรรมต่างๆ ชุมชนเป็นเจ้าของดำเนินการเอง โดยมีภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงในด้านวิชาการ ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็มีความสำคัญเพราะการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนต้องมีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับการดำเนินงานเช่น การจัดกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการในแต่ละพื้นที่ว่าเกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด การจัดกิจกรรมต่างๆ ก็จัดทำให้เหมาะสมกับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ มีการจัดฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมทักษะ และพัฒนาตนเอง มีการจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่บ้าง เพื่อเปรียบเทียบกับการทำงานภายในสถานที่หรือชุมชน การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ นำสิ่งที่ได้ประสบพบเจอมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน ควรมีกิจกรรมที่สามารถต่อยอดให้เกิดประโยชน์ในด้านอื่นด้วย เช่น การฝึกทักษะอาชีพ ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี มีกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการประสานงาน ควรมีการจัดกิจกรรมในแต่ละเดือน เพื่อจะได้มีการรวมกลุ่ม

ที่เข้มแข็ง 5) การสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนกับเครือข่ายต่างๆ มีการถอดบทเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยเครือข่ายภายนอกกับศูนย์ในท้องถิ่น เป็นการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ประสบการณ์ ความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันภายในเครือข่าย เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ควรมีการติดต่อสื่อสารและสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันในหลายหน่วยงาน เป็นระบบมีการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นระบบในการบริหารจัดการ

4. ปัญหาในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพบว่า ไม่มีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประชาชนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และบทบาทของศูนย์เรียนรู้ทำให้ขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของศูนย์เรียนรู้ ขาดการวางแผนจัดกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมตามกำหนดเวลา และต่อเนื่อง ขาดการติดตามให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านต่างๆ จากวิทยากรและเจ้าหน้าที่รัฐของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและได้รับงบประมาณสนับสนุนที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย และเพชรบูรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 5 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตาก สุโขทัย และ เพชรบูรณ์ พบว่า การสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การใช้ทรัพยากรการบริหาร การจัดการ กิจกรรมต่างๆ การใช้ข้อมูลข่าวสาร และการจัดการศึกษา ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เพราะว่า การบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นจะต้องอาศัยคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้และประชาชนผู้มาใช้บริการ ในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีผลต่อการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีความสำเร็จสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ส่วนการบริหารจัดการที่ต้องดำเนินการเพิ่มขึ้น คือ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

- 1) การนำนโยบายไปปฏิบัติในด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย พบว่า อยู่ในระดับมาก เพราะว่า นโยบายจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก ตามความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้
- 2) ความเหมาะสมของนโยบาย พบว่า อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในนโยบายที่กำหนด ทำให้ประชาชนโดยรวมได้รับผลประโยชน์ และตอบสนองความต้องการของประชาชนส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น
- 3) การนำนโยบายไปปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า มีการติดต่อสื่อสารกันหลายช่องทางทำให้แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สามารถทำได้ดำเนินการตามแผนงานที่เตรียมได้ ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่จำนวนเหมาะสม และมีงบประมาณเพียงพอจะทำให้ศูนย์การเรียนรู้มีการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 4) การประเมินผลนโยบาย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการ มีการประเมินผลของนโยบายออกมาเป็นรูปธรรม มีการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยมีการตั้งคณะกรรมการประเมินผล และมีการเสนอรายงานผลการประเมินผลให้คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้และประชาชนทราบ มีการตรวจสอบได้ซึ่งจะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพด้วย

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในภาพรวมตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีความสำเร็จสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำที่เหมาะสม ส่วนการบริหารจัดการที่ต้องดำเนินการเพิ่มขึ้น คือ การประสานงาน โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำที่เหมาะสม พบว่า อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่มองการณ์ไกล เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารงาน สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี และผู้บริหารสามารถจูงใจให้ผู้อื่นกระทำตามได้
- 2) ทรัพยากรทางการบริหาร พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า การสรรหาคบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีการมอบหมายงานได้ตรงกับความรู้ ความสามารถของบุคลากรนั้น จะทำประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด รวมทั้งถ้ามีการบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า และมีวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือ เพียงพอ ก็จะทำให้ชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- 3) การประสานงาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า การใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดประสบการณ์ การดำเนินการร่วมกันอย่างมีความสุขและมีการร่วมงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จะทำให้คณะผู้บริหารมีการจัดการราบรื่น
- 4) การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า ชุมชนนั้นควรจะเคารพกฎกติกาและปฏิบัติตาม โดยมีผลงานการบริหารเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชน ซึ่งจาก

พัฒนาเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ที่ได้มาตรฐาน และได้รับโล่ห์ รางวัล ประกาศเกียรติคุณนั้นเป็นสิ่งที่รับรองได้ว่าการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนั้นมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการต่อไป 5) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เพราะว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการประเมินผล นั้นจะทำให้ศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและประชาชนผู้มาใช้บริการ ได้ให้ทัศนคติว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติจะสามารถใช้ได้จริง สามารถวัดผลได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถตอบโจทย์กับปัญหาของชุมชนได้ เหมาะสมเหมาะสมกับชุมชน ทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดี ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ ผู้นำได้รับการยอมรับทำคุณประโยชน์ให้กับชุมชน การมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคคลที่ดำเนินงาน มีการประสานงานเป็นหลักสำคัญในการบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์ฯ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัน เรืองอร่าม (2554) ศึกษาการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนาจอมเทียน พบว่า ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรม/โครงการที่ดำเนินการในศูนย์ตอบสนองต่อความต้องการและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

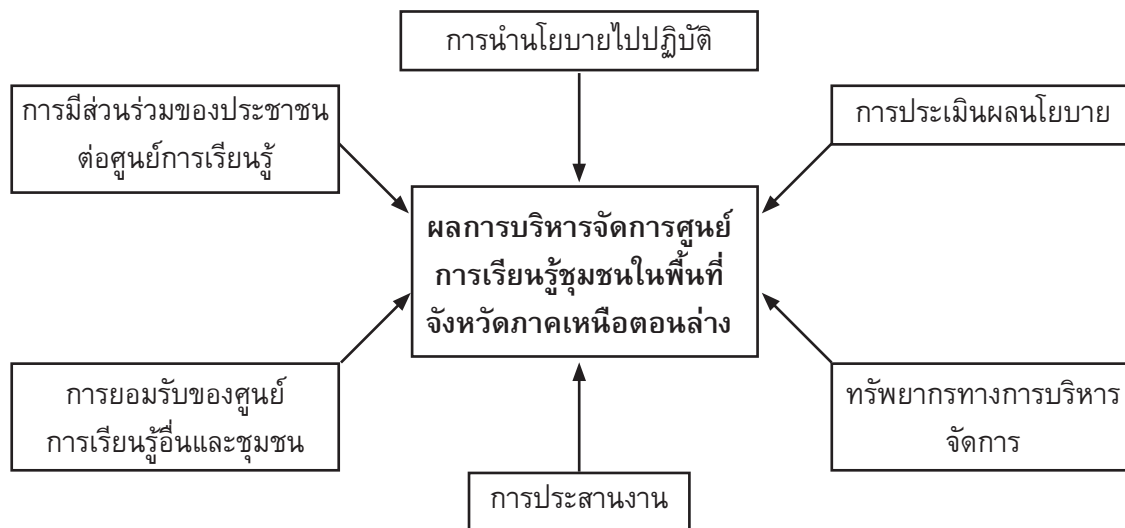
อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2547) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน พบว่า 1) ปัจจัยที่เป็นปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมและพัฒนา ศรช. ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากตัวบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศรช. ในชุมชนคือแกนนำชุมชนที่เป็นกรรมการ ศรช. มีภาระหน้าที่หลายอย่างนอกเหนือจากการดำเนินกิจกรรมในศรช. ซึ่งพบว่า บางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ และยังไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) รูปแบบที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนา ศรช. ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การใช้กระบวนการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม ที่เน้นผู้อบรมเป็นสำคัญและใช้รูปแบบการอบรมที่หลากหลายโดยคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้แทนชุมชนที่เป็นกรรมการ ศรช. และครู ศรช. ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีในการดำเนินงานของ ศรช. และการมีส่วนร่วมของชุมชน จนเกิดองค์ความรู้ใหม่ และสามารถนำองค์ความรู้นั้นไปวางแผนในการพัฒนา ศรช. ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง (2547) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาคกลาง พบว่า ปัญหาของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่สำคัญที่สุด คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เนื่องจากไม่ได้รับการประชุมชี้แจงให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการจัดประชุมคณะกรรมการศูนย์การ

เรียนชุมชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสำนึกของการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งในระดับร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมลงมือทำด้วยอันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างแท้จริง ด้านการบริหารงบประมาณของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแต่ละแห่งส่วนใหญ่ได้รับจากสำนักบริหารการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดสรรให้กับสถานศึกษาดำเนินการ ค่าใช้จ่ายเป็นรายหัวของนักศึกษาการศึกษาชั้นพื้นฐานของ

แต่ละศูนย์การเรียนรู้พื้นฐานระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายตามที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเปิดดำเนินการ และค่าตอบแทนวิทยากร การจัดการเรียนรู้สายอาชีพตามหลักสูตรและเกณฑ์การเบิกจ่าย

บทสังเคราะห์

จากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยที่สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นตัวแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 1.1 แนวทางทางการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติ ควรมีแผนงานที่เป็นรูปแบบชัดเจนว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่อย่างไร เพื่อเป็นแบบแผน นโยบายที่นำมาปฏิบัติการปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน การนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีการประชุมวางแผนงานเพื่อดูปัญหาของชุมชนและศึกษาแนวทางต่างๆ ที่สามารถทำได้ในชุมชนและปฏิบัติได้จริง สามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทุกพื้นที่ สามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. การประเมินผลนโยบาย ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลนโยบายและมีการใช้งบประมาณอย่างประหยัด คุ่มค่าและแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินผล นำเสนอผลการประเมินได้ และควรมีการประเมินและติดตามผลหลังเสร็จสิ้นในแต่ละโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่าได้ผลสัมฤทธิ์เพียงใด บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนด และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการประเมินทำให้คนในชุมชนทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น

3. ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ ควรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและองค์ประกอบต่างๆ เช่น ตัวแทนชุมชน ผู้นำในชุมชน ตัวแทนหน่วยงานต่างๆ ควรมีการมอบหมายงานได้ตรงกันกับความรู้ ความสามารถของบุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ ควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรการบริหารให้เป็นระบบเพราะเมื่อหากเกิดปัญหาในจุดใดจะได้แก้ไขได้ มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ เพียงพอ และสามารถบริหารจัดการงบประมาณอย่างคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

4. การประสานงาน ควรมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประสานงานทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน มีการถ่ายทอดประสบการณ์และสามารถใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารกับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและมีการดำเนินการร่วมกันอย่างมีความสุขต่อศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

5. การยอมรับของศูนย์การเรียนรู้อื่นและชุมชน การยอมรับของชุมชนดูได้จากการที่ประชาชนให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถเป็นต้นแบบ ให้กับศูนย์การเรียนรู้และชุมชนอื่น

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อศูนย์การเรียนรู้ ควรให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ดำเนินการและมีส่วนร่วมในการประเมินผลดูได้จากการมีส่วนร่วมในการวางแผน การเสนอแนวทางแก้ไข โดยการดำเนินงานร่วมกัน รวมทั้งการมีกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีระเบียบนโยบายในการจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัดมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและ ตามความจำเป็นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนพึงมี

1.1 วัตถุประสงค์เชิงนโยบายควรมีนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจากภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และผลประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่โดยส่วนรวม, คำนึงถึงถึงตัวบทกฎหมาย กรอบจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 นโยบายที่เหมาะสมคือ นโยบายที่นำมาใช้แล้วเกิดประโยชน์แก่ประชาชน ไม่ทำให้เกิดความแตกแยกในชุมชนประชาชน, ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น มีความเหมาะสมกับ คน เงิน เวลา และมีการบริหารจัดการที่เหมาะสมมีความยืดหยุ่น เข้าได้หรือเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ไม่กีดกันไม่มีความแตกต่างระหว่างชนชั้น

1.3 การนำนโยบายไปปฏิบัติควรคำนึงถึงว่าประชาชนสามารถทำได้และพึงพอใจทำการศึกษาเพื่อให้ทราบปัญหาที่ชัดเจนของชุมชนมีการประชุมวางแผนการปฏิบัติมีแผนงานโครงการกิจกรรม มีการกำหนดที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ที่ชุมชนสามารถปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน มีงบประมาณเพียงพอและมีเจ้าหน้าที่จำนวนที่เหมาะสม ควรมีการติดต่อสื่อสารกันได้หลายช่องทาง มีการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการให้บริการ และการจัดกิจกรรม ด้านการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วม

ของชุมชนเพื่อให้สามารถช่วยเหลือชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยังสามารถติดต่อสื่อสารกันได้หลายช่องทางอีกด้วยสามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับทุกพื้นที่ เป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถปฏิบัติได้ ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ที่สุด สามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

1.4 การประเมินผลนโยบาย ควรมีการตั้งคณะกรรมการในหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น เข้ามาบูรณาการ ดำเนินการในการทำงานร่วมกัน มีการติดตาม และประเมินผลในการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะสามารถพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะระดับหน่วยปฏิบัติ ในระดับหน่วยปฏิบัติ คือศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ควรมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับองค์กร ในหลายปัจจัยดังนี้

2.1 ด้านภาวะผู้นำ ควรมีผู้บริหารที่มีจิตอาสา หรือมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ประชาชนควรมีวิสัยทัศน์ที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นควรมีการใช้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสม คุ่มค่า ในการบริหารจัดการในทุกด้านเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการดำเนินการ ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็น ด้าน การบริหารคน วัสดุ เงิน สิ่งของ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเหมาะสมที่สุด

2.2 ด้านการจัดการศึกษา และการใช้ข้อมูลข่าวสารควรให้ประชาชนได้เรียนรู้ตลอดเวลาผ่านเอกสาร สื่อต่างๆ หรือ การใช้internet เข้ามาเกี่ยวข้อง การใช้ social media ให้เป็นประโยชน์

รวมทั้งส่งเสริมสื่อการเรียนรู้ตามความเหมาะสมของชุมชน ควรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ การจริง มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร กับวิถีของผู้รับบริการ โดยเน้นการศึกษาความรู้ด้วยตนเอง และมีการค้นคว้าข้อมูลข่าวสารสื่อการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างผู้รับและผู้บริการในชุมชน เช่น ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการสอนที่ยืดหยุ่นให้อิสระแก่ผู้เรียน ได้ออกแบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตนเอง

2.3 การจัดกิจกรรมต่างๆ ควรมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นความต้องการและความจำเป็นของชุมชน โดยให้ชุมชนและผู้เข้าใช้บริการได้มีส่วนร่วมในการกำหนด เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมแนวคิดที่ดีแก่ประชาชน รวมถึงสามารถนำมาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และประชาชนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ ประสิทธิผลและกระบวนการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงประสิทธิผลและกระบวนการขับเคลื่อนการบริหารศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่หลากหลายภายใต้บริบทของชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปปรับใช้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. (2550). **มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน**. เอกสารอัดสำเนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- นันทวัน เรืองอร่าม. (2554). **การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนนอจ่อมเทียน**. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปราโมทย์ น้อยวัน. (2550). **ศึกษาแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี**. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง. (2547). **การศึกษารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาคกลาง** ราชบุรี: ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง.
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.) “ศ.อ.ศ.อ.”ศูนย์. (2547). **การพัฒนาแบบการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน**. อุบลราชธานี: ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศนอ.) “ศ.อ.ศ.อ.”.
- อนงค์ ชูชัยมงคล. (2554). **การนำเสนอแนวทางการพัฒนาครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อรุณ รักธรรม. (2525). **พฤติกรรมองค์การ**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อานุภาพ เลาหวิเชียร. (2531). **ปั้นดาวให้เป็นดาวรุ่ง**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทัย เลาหวิเชียร. (มปท.ป. **รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ**. สำนักพิมพ์เสมารธรรม.
- Arther, G.L. (1995, January). **“Restructuring a Traditional Junior High School Study of Public Agency Partnerships,”** Dissertation Abstracts International. 55 (12) : 3691-A.
- Bardo J.W. and Hardman. JJ. (1982). **Urban Sociology: A systematic introduction**. New York: F.E. Peacock Publishers, Inc.
- Brown, W. and D.Moberg. (1980). **Organization Theory and Management: A Macroapproach**. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Bush, Tony. (1986). **Theories of Education Management**. London: Harper and Row, Publishers.